

בוריסלב כמרכז תעשיית נפט וחלקם של יהודי בוריסלב בתעשייה זו

מאת מהנדס יצחק שטיפל

ברצוננו למסור בזה סקירה כרונולוגית על האצרות הטבעיים הנזכרים.

מציאותם של הנפט והדוגנ בתוך כטן אדמתה של הכל'ארץ זו שבקומת הרי הקרפטים היתה ידועה לתושבי הסביבה הזאת עוד מומן. ברם על החשיבות התעשייתית של אצרות'טבע אלה נודע רק בסוף המאה ה'18, או יותר נכון: בראשית המאה ה'19. ידוע כי הדחיפה הראשונה לניצולם התעשייתי של אצרות טבע אלו נעשתה ע"י יהודי מבוריסלב בשם אברהם שריינר.

כפי שמסורת הכרוניקה משנת 1770 השתמשו כבר או אכרי הסביבה בנפט הגלמי לצורך מריחת צירי העגלה וגלגליה. מסופר כי בשנת 1771 כרו באר ובמקומם מים פיוכי מתוכה נוזלים שמנים בעלי צבע חום. מקרים כאלה של הופעת נוזלי שמן בעת חיפוש מים, רבים מאד היו. היהודים ניצלו את הנוזלים האלה, הם אספום בחביות, מהלו אותם בופת שהוסקה בוסן ייצור פחמי עץ ביערותיה העבותים של הסביבה, ומכרום לאכרי המפרים שבכל רחבי גליציה, אשר השתמשו בהם למשיחת גלגלי העגלות. כן מסופר, שבאי"אלה מהבארות הנזכרות הניעו הנוזלים שהושקו מהן לכמויות ניכרות מאד. מהבארות שבכפר נאהוויביצה, למ" של, כפר קטן בצפונה של דרוהוביץ, הופקו 6900 ליטר נוזלים במשך שנה. מחיר הליטר היה 5.25 קרויצרם, הוות אומרי, שהסכום הכולל של ההכנסות מסכירת כמות הנוזלים השנתית היה 36.225 גולד'ינים.

היו בארות שהנוזלים שהושקו מהן היו מצבעים שונים ובעלי סמיכות שונה, יש שמצאו חומר נוזל וכן בצבע אפור צהוב שאפשר היה להשתמש בהם למטרות תאורה בלי כל צורך בעיבוד מוקדם. לעומתם היו נוזלים בעלי צבע חום כהה, אשר בוסן הסימוס בו להסקה גרם לעשן רב והספין ריח רע. וזו החומר הידוע כיום בשם עטר'הרים או זפת (amola), ואילו הסוג הראשון הוא הנקרא כיום נפט.

במרחק של 9 קילומטר לערך, בדרומה של דרוהוביץ, שוכנת העיירה בוריסלב. זוהי עיירה קטנה שאינה נבדלת במאומה מיתר עיירות גליציה: בתיה קטנים, עלובים, רחרי בתיה לא מצוחצחים ביותר, תושביה הם ברובם יהודים המתעסקים בעיקר במסחר. חלק ניכר של האוכלוסייה הוא ממעמד הפקידים, ואעפ"י כן היתה בוריסלב ידועה בעולם הגדול, וזה לא בגלל איוו שהן זכויות שהאצולת הפולנית היתה רגילה להעניק בהן בימים אלה את יהודי החסות שלה. באותה הזמנים שבהן הוענקו זכויות כאלה היתה עדיין בוריסלב כפר קטן ובלתי ידוע, מוקף יערות'עד עבר חים. מזה גם בא לה השם (bory slawne) (בפולנית: 'יערות מפורסמים'). עוד היום רואים את שרשרת הרי הקרפטים ופסגותיהם, שמהן נראים בולטים המפרים בוכאב וצ'ישוב, שרשרת הרים זו נמשכת מהצד של בוריסלב לע" בר הדרוסי. כיום רואים מלבד זה עוד יער אחד — יער מגדלי הקידוחים, שאלפי פנסי החשמל שלהם עם אורר היהם הנוצצים בשעות הלילה מצטרפים לתמונה נהדרה ומרהבת עין.

בוריסלב חוננה מאת הטבע ביתרון מיוחד — הנפט, הגו והדוגנ. כשמדובר על בוריסלב הכוונה היא כרגיל גם לטוטטוביץ ומראומיר, שהיוו לפני כן רשויות מקומיות נפרדות, ורק בשנת 1933 הן מוזגו עם בוריסלב ונעשו לעיר אחת גדולה — בוריסלב.

התמונה על בוריסלב בספר ה"יזכור" לא תהיה שלמה אם לא ידובר בה גם על אצרותיה הטבעיים ועל יהודי בוריסלב, שתרומתם לעיבוד אצרותיה אלה ולניצולם ה"י תה נכרת מאד.

בוריסלב הוא אחד המקומות המעטים בעולם אשר בהם נמצא דוג'אדמה בכמויות מרובות. הפקת הדוגנ ועיבודו נעשו בעיקר ע"י יהודים, כפי שאפשר לראות מתוך הטבלה המצורפת בזה.

שטח העמק של בוריסלב מלא חורים וחפירות ככברה. מיליונים של חביות ודליים היו בתנועה יומם ולילה ללא כל הפסק. כמו בחול של נמלים היו נמשכות ללא הרף בכל הסביבה העבודה וחריצות הידים. פועלים לאלפים היו שר לים מתוך מעמקי הבארות את החומר המבוקש והעלוהו על פני האדמה.

בשנת 1874 היו נמצאות על פני השטח שבין בוריסלב ובין וולאנקה קרוב ל-12,000 בארות, מהן 4,000 פעילות, וקרוב ל-10,000 פועלים. ברובם אכרים מכפרי הסביבה היו מועסקים בהן. מזה יש לראות עד כמה רבה היתה ההתענינות במחצב זה. מתוך סקירה שנעשתה על סמך תעודות ומסמכים משנת 1898–1897 אפשר לראות באופן ברור למדי את מצב הענינים בנוגע לבארות אלה, וכן את שמת בעליהן. היו אלה ב-90% יהודים מבוריסלב ומדרווביץ. רוב הבארות היו נמצאות בשטח גובי שוויאטי. אולם נעשו קידוחים לא מעטים גם בשטחים שבין בוריסלב וולאנקה, בשטח לוז'ינה, דוצ'קה, ומרווארי.

הבארות היו כרויות בגודל של 3 עד 4 מטרים מרר בעים ובעומק של 4 עד 50 מטר. המרחק שבין באר אחת לשניה היה 6–7 מטרים. את קירות הבארות היו מקיפים קורות עץ וקישים למען יגינו על הבאר מפני התמוטטות. תאונות בגלל התמוטטויות וכדומה, ביניהן גם מלוחות מקרי מות, היו כמעט דבר יום ביומו.

התפוקה של כל באר היתה בהתחלה בכמות של 30 עד 60 ק"ג ליום. לאט לאט החלה התפוקה לרדת. היו באר רות שבהן נמשכה מידת התפוקה הגבוהה זמן ממושך. כשנמצאה בבאר גם נפט, היו דולים ומסלקים אותו כתוצרת-לווי שאין צורך בה. לאחר שדללו את כל הבאר העמיקו אותה בחפירה ומצאו שוב דונג אדמה.

בדונג האדמה היו נמצאים גרגירי חול וסיגי אבנים וכן הכרכת היה לנקותו, יען כי הביקוש מחירל היה לדונג נקי מכל סיג ופסולת. נקי הדונג נעשה לשדה פעולה מיוחד — התכת הדונג הגלמי. בשנת 1874 היו קיימים בבוריסלב 21 בתי-התכה, והחשובים שבהם היו אלה של מרמלשטיון, נטע הארץ, יחוקאל הירש.

בדונג האדמה השתמשו, לאחר ניקוי, לייצור פרישן וגרות (גרות כשרים), וזה לא רק בבוריסלאב ובדרוור ביץ. שכן זה גם נשלח לארצות חוץ לאותן המטרות. ייצוא הדונג היה גדול למדי. לפי נתונים הלקוחים מתוך רי שומי לשכת המסחר בלבוב, הגיע ייצוא הדונג הזה לחייל בשנת 1865 ל-150,000 קרטיים. לפי אותם נתונים הגיע ערך הדונג והשמן שהוסק בבוריסלב בשנים 1865–1855 ל-15 מיליון גולדנים.

בשנים 1816–1815 הוסק הגזול השמן בכמויות מרובות כאלה שאי אפשר היה לעבדן כולם למשחת עגלות. מחיר המשחה ירד והעיבוד לא היה כדאי. יהודי בוריסלב התחילו אישוא לייצר שמן-טאור. הם הצליחו אף לרכוש להם את הזכויות לתאורת הרחובות בערי ווינה ופראג בתוצרתם. יתר על כן, הנהלות הערים דרשו כמויות כאלה שנבצר היה מיהודי בוריסלב לספקן. בשנת 1817 החלו להאיר בתוצרת זו את רחובותיה של דרווביץ וסביבתה. גם פה לא הספיקו הכמויות.

ההליכי העיבוד של החומר הגלמי למשחת עגלות ולתאר רה היו עדיין פרימיטיביים. היו מכניסים את החומר הגלמי לתוך דוד, עש"י רוב עשוי נחושת. בכמות של $\frac{1}{3}$ משעור הקיבולת שלו. את הדוד כיסו במכסה שהודק אליו בטיט או בחומר פלאסטי אחר, והעמידוהו על מדורת אש שהרת"ח את החומר הגלמי שבתוך הדוד עד לטמפרטורה מסוי"ה, ובמצב זה היו משאירים אותו למשך 3 ימים בערך. אחרי כן היו פותחים את הדוד ומצויאים מתוכו 2 חמשיות שטן מאור (נטט) ו-3 חמשיות משקע שחור וסמ"ך שהיה מתאים למריחה. למשקע זה היו מוסיפים חלק מסוים של טיט נטול חול, ובוה נוצרה משחת עגלות.

ייצור הנפט ומשחת העגלות היה כולו בידי היהודים, ולא רק בידי יהודי בוריסלב כי אם גם יהודים בערים אחרות. כך, למשל, מסופר כי הנפט הגלמי שהופיע במכ"ר בות סלובודה רי. שליד קולומיאנה, עובד ע"י יהודי קולומיאנה למשחת עגלות וגם שווק על ידם.

בבארות שבבוריסלב היו מוצאים לעתים מרובות דונג אדמה ("lep") במקום הנפט הגלמי. בתחילה לא הוקדש לתומר זה כל תשומת לב. יען כי טרם ידעו בימים ההם להשתמש בחומר זה לאיוו מטרה שהיא.

מאז 1860 חל שינוי בזה. החל הביקוש לחומר זה, שהיה גובר והולך. שכן התחילו לייצר ממנו גרות. בשנת 1865 היו כבר בדרווביץ 22 בתי חרשת לגרות שהשתמ"ו שו לייצורים ב-55,000 צנטגרים (+10,000 ק"ג) דונג-אדמה. היו אלה בתי מלאכה לא גדולים שבעליהן היו יהודים (ליכטצ'הר).

הביקוש לדונג-אדמה היה גובר והולך, וזה בגלל הח"פתחותה של התעשייה הכימית. יהודי בוריסלב פנו עורף לייצור משחת העגלות ושמו פניהם בהחלבות לעסקי דונג האדמה. מאז התחיל דונג-אדמה תופס את המקום המכריע. בכל אופן, אם מסיבות של קונוקטורה ואם בגלל דרישות הגורמים הממשלתיים המוסמכים, בוצעו פעם בפעם קידוחים, תוך חיפושים קצתניים אחרי דונג אדמה. אחד מכותבי הכרוניקה של זימים ההם מתאר את המצב דאז כלהלן: "חפירה ליד חפירה, בור ליד בור. כל

הפעילות הזאת הביאה לידי תעסוקת מספר רב של פועלים ומפקחים. ליד עבודת הפועלים היו מועסקים הרבה יהודים בקידוחי הבארות והחובלת הרוגג המופק. כמפקח חים שימשו אך ורק יהודים. לבני מעמד מיוחד התגבשו אלה שהיו מועסקים כקופאים. או שלמים (קאסירער). הם אף הגיעו לידי הקמת בית מדרש מיוחד משלהם שהיה נקרא על שם (קאסירער בית מדרש), והתקיים עד פרוץ המלחמה העולמית הראשונה.

מבין השלמים יש להזכיר את ה"ה: י. מ. אייזנשטיין, שנהיה לאחר מכן יצרן נפט ונרצה ע"י האוקראינים עם פרוץ המלחמה. חגא באואר, משה וויץ ועוד רבים אחרים שמתו מיחה טבעית עוד לפני כן.

בבוריסלב הוקמו גם בתי זקוק קטנים, בעלי כושר ייצור ועיר, כגון בית הזקוק של "ליברמן ומרמלשטיין", "שוזמן ושות'", שהיה פעיל עד לפרוץ מלחמת העולם השנייה. בדרוהוביץ הוקמו בתי זקוק גדולים, כגון בית הזקוק של משה גרטנברג (די גרויסע פאבריק), שהועבר אח"כ לסירמה A. G. Galicia בית הזקוק של אלעי זר גארטנברג, שהפך אח"כ לסירמה "A. G. Nafta" ולבסוף בית הזקוק הממלכתי הגדול "פולמין".

מתוך רישומים שונים של שנת 1865 אנו רואים כי השטח שבין בוריסלאב לולאנקא, משני עברי הנהר טיש מיניצה, היה זרוע כולו 5,000 בארות. כמספר זהו היו גם בארות גדולות.

מספר הפועלים היה בטון הזה 5000-4 איש, והתוצרת השבועית של דונג — 6000 מטר'צנטנר. התוצרת השנתית של נפט גלמי — 90,000 מטר'צנטנר ושל דונג 25,200 מטר'צנטנר. טחירי התוצרת התגודדו בהתאם למידת הביקוש.

לבוריסלב החלו לזרום ממקומות שונים אנשים שחש"ו שו עבודה ופרנסה. טיפות העבודה היו עצמן פרימיטיביות מאד, בלתי סדירות ובלתי מנובשות. לא היה קיים כל טיקוח וכל תכנון מבחינה ביאלולוגית.

בשנת 1874 היו קיימים למעלה מ-800 מפעלים. הרוב הגדול שבהם לא היה מבוטס למדי מבחינת ההון היסודי שלהם. מכאן התגודדו של המפעלים האלה. כאחד המפעל לים הגדולים שבין אלה יש להזכיר את זה של ישראל ליברמן, וכן את המפעל שנקרא לאחר מכן בסם "A. G. Boryslaw" שמניותו נמצאו בידי היהודי הארטישטיין. חברה זו הייתה קיימת ופעילה עד לפרוץ מלחמת העולם השנייה.

כדי להכניס סדר ומשטר במצב ענינים זה, ביחוד כדי לפקח על עניני הבטחון בעבודה, נפתחה בדרוהוביץ לשכה ממסלית מחחיית לפקוח על המכרות שמתפקדה היה

לנהל את הפיקוח על העבודה בכל המתח. המפקח על המכרות ווינדיקביץ ביצע בשנת 1874 ביקורי טיקוח בכל מכרות הנפט שבגליציה ומתוך הדריח שלו אנו רואים, כי השטח המנוצל בין ראטוביץ לבין וולאנקא כלל אדמות בהיקף של 150 יו"ר, שעליהם נקדחו 12000 בארות ואשר 4000 מהן עורן פעילות. המרחק שבין באר אחת לחברתה היה 1.5 עד 4 קלאסטר. עומק הבאר היה 18 עד 20 קלאסטר. התוצרת הכללית הסתכמה בשנת 1873 ב"350,000 קווארט דונג אדמה (= 3,500,000 גולד"י) (י"מ) 220,000 קווארט נפט גלמי (= 880,000 גולד"י). מבחינה טכנית, מבחינה משקית וביחוד מבחינה היגיינית, לפי דעתו. מן ההכרח להכניס שינויים רבים".

בשנת 1886 נכנסו לתקופת משטרות לעניני מכרות. לפני קידוח באר מן ההכרח להוציא רשיון לכך מאת לשכת הפיקוח על המכרות. הרשיון ניתן רק בתנאים מטר ימים. תוצאת התקנה הזאת הייתה, כי רק מפעלים בריאים, המתנהלים על בסיס רציונאלי ויכולו לתחזק מעמד ולהם שיד בפעילותם. עם זאת גרשמו בשנת 1895 400 בארות חדשות בשנת ההיא.

באווה תקופת הזמן הומצאה שיטת התפוקה ע"י קר דוח בארות. גרמה לכך עובדה שבוצעה בימות יחודי בשם אברהם שריינר.

אברהם שריינר היה. כהרבה יהודים אחרים, יצרן מש"ח עגלות. הוא השתמש לייצורו ברוד של נחושת, עם מכסה המחובר לרוד בטיט. מתחת לרוד הוא הבעיר אש קטנה, כמקובל, והגיה את הרוד כשהוא מלא נפט גלמי במצב של התחממות במשך 3 ימים לשם הפקת הנפט הרלוז למשחת עגלות. בתרימו פעם את המכסה מעל לרוד הוא הבחין בצד הנגימי של המכסה טיפות של נוזלים זכים. הוא אסף את הטיפות האלה ונסה להדליקן. התברר לו כי נוזלים אלו אינם משאירים פחם וגם אינם מעלים עשן. הוא עשה נסיון שני. אסף טיפות נוספות של נוזלים אלה והובילן לרוקח לוקאשיביץ בלבוב שגם הוא בחן אותם. ולאחר כמה נסיונות נוספים הצליח הרוקח להפיק מהנפט הגלמי שהובא לו ע"י שריינר מבוריסלב נוזלים זכים שבדליקתם הם מעלים שלהבת יפה ובהירה. וכך נולדה. ע"י עירנותו של אברהם שריינר, ראשיתו של ויקוח הנפט הגלמי. שנת 1853 מסמנת א"פוא. נקודת מפנה חשובה בתעשיית הנפט הגלמי. לוקאשיביץ זכה לתנא של סמציא ואף הוקמה לוכרו אנדרטה בקרוסנו. עיר הנפט והנו שבבלי ציה המערבית, ואילו אברהם שריינר, שלמשה היה הוא המצאה האמיתי של ויקוח הנפט. נשתכת למגורי.

אמצאותו של אברהם שריינר נוצלה מיד. במשך זמן קצר מאד החלו מוקמים בתי זקוק מרובים בבוריסלאב וגם

לעומק של 1000 מטר. ייצור הנפט הגלמי התחיל לגדול. בשנת 1895 בוצע קידוח המכרה, "עקוב" בסחודניצה שלידי בוריסלב, בקידוחים בעומק של 303 מטר, והכמות של התוצרת המופקת הגיעה לחרבה ציסטרנות (ציסטרנה) = 10000 ק"ג. פעולת קידוח זו גרמה במשך שנים ארוכות לבלוימת התפתחותה של בוריסלב, שכן חברות הקידוח שמו עיניהן בסחודניצה. רק משתחילת להסתמן ירידה בכמות התוצרת בסחודניצה חזרה בוריסלב להיות שוב המרכז העיקרי. משנת 1901 מתחילה תקופת הפריחה של בוריסלב. נקדחו בארות בעומק של 1000 מטרים, ואף יותר מזה, שהפיקו תוצרת יומית של 50–100 ציסטרנות. לאלה היו שייכים המכרות אלברט (פוטוק), יונגה I (בוריסלב) והר"ב אחרים. גם בטוסטובוצ'ה בוצעו בשקידה קידוחים. תשרי קת המכרות היתה גדולה מאד. ביום 13 ביוני 1908 בוצע בטוסטובוצ'ה קידוח המכרה "Oil City" בעומק 1016 מטר. הכרוניקה של הימים האלה מוסרת לנו בדברי המכרת הזה כדלהלן: "פעולת הקידוח באה בהסת דעת. לא נצי שו כל הכנות להפקת הנפט הגלמי. ב-24 השעות הראשונות יכלו שתי משאבות להפיק 140 ציסטרנות. כמות כזו בערך נשתפכה על פני מרחבי השדות והיוותה שם מעין אגם של גפט. התוצרת גדלה והלכה לעיני המסתכלים משם. 8 משאבות עובדות ברציפות ואינן מסוגלות להשתלט על כל התוצרת. הנפט זורם אל תוך הנהר טישמיניצה, והלה מעבירו על טיפיו, בכמות של מאות ציסטרנות. עד לנזר סטרי. מאות פועלים עסוקים במילוי אגם הנפט בעפר כדי לעצור את גידולו.

סחודניצה היתה עיירה קטנה, מאוכלסת ברובה יתר דים, ושוכנת כ" 11 ק"מ מדרום לבוריסלב. גם פה היו מפע" לים יהודיים רבים וחפסו מקום חשוב בתעשיית הנפט. בראש וראשונה יש להזכיר את חברת המניות "רד האג", ששמה שונה אח"כ Gazy Ziemne מניות החב" רה הו היו בידי האחים יעקב וגוסטב גולדמן ואימרה סיס ניקר, כולם יהודים שבאו מחוגי הפקידות. מפעל זה, שנהל ע"י המהנדס יוסף בלוך, חפס מקום חשוב מאד בתעשיית הנפט. אחרי החברה הג'ל יש להזכיר את "Urzyeka Społ" "ka dla przemysłu naftowego" ששמותיה היו גארטנ" ברג, שרייר, פיארשטיין. מייסדי החברה היו האחים אלעזר ומשה גארטנברג. מוצאם מכפר ריבניק, ליד הגדה הימנית של הנהר סטרי ששם החוץ אביהם בית מרוח כפרי. מבחרי נת כשרונותיהם נבדלו האחים זה מזה בהרבה. הבכור, אלעזר, היה בן אדם בעל נטיות מסחריות מרחיקות לכת. עוד בימי צעירותו הוא נמשך אחרי עסקי יער. מאחר שמכרות הדונג היו מורכבים הרבה פעמים הקים אלעזר גארטנברג בריבניק מנסרה קטנה המופעלת בכוח מימ.

בדרוהוביץ, כבר בשנת 1855 השתמשו בנפט מווקק לתאור רת קרונות הרכבות ובנין בית החולים הכללי בלבוב. עברו מאה שנה מאז הומצא התהליך של זיקוק הנפט. — והנה מה גדולה ההתקדמות שחלה בתקופה זו בתעשיית הנפט בכל העולם!

שנת 1855 היתה שנה של מפנה עצום בפעילותה של תעשיית הנפט. שכן עד אז היתה נמונה כל תשומת הלב אך ורק למציאת דונג האדמה, ברם מאז החלו לכוון את פעולות החיפושים והקידוחים בראש וראשונה למציאת הנפט הגלמי.

למפנה זה חרם תרומה ניכרת גם חוק המכרות. לפי תקנה מיום 16.11.1869 הוכנסו הנפט הגלמי ושמן האדמה לסוג המחצבים השייכים למדינה, כמו, למשל, מלח, וכר. גנד התקנה הזאת יצא במחאה חריפה הסיים הגליצאי, ובשנת 1862 הופיעה תקנה חדשה שלפיה משתייכים המח" צבים האלה לבעלי אותה קרקע שבה הוא מופק. למחצבים אלה נפתחו ספרי אחוזה נפרדים. כל בעל נכסים של קרקע יוכל לפתוח לו על אדמתו שדה נפט וגם יוכל להעביר את זכויותיו לנפט לאחר, אלא שהוא יישאר שותף ב" 25% בלי שהשקיע בוה שום הון. מזה התפתח במשך הזמן עסק פורח של מקח וממכר בקרקעות, עסק שהיה נמצא כמעט תמיד בידי יהודים. בית הקפה של שנהולץ בדרוהוביץ, היה מש" מש כבוריסלב למסחר זה.

בעוד שעד אז היתה אפשרות של דריסת רגל לעסקי מכרות הדונג גם לאיש הקטן, הרי מאז היה דרוש לכך קצת הון. אמנם נוסדו קונסורציונים, אבל הם היו חלשים מדי כדי לגייס את ההון הדרוש.

בשנת 1886 נכנסו לתקפן התקנות החדשות לחוקי המכרות, אשר מבחינות רבות ושונות הסדירו את ענין הפקת הדונג והנפט. משטר העושק שהיה שורר עד כה בשטח זה נפסק, ואף צומצם מספרן של הבארות. בתקופה זו חלה גם ראשית קידוחי הבארות באמצעות מכונות. הרי" שומים הראשונים מבארות שנחפרו ע"י קידוח מכני הם משנת 1865. אמנם, רוברט דאניס, תעשיין מלבוב, הצליח לחפור באר בעומק של 40 קלאסטר, ואף הוסיף להצמיק עד ל" 51 קלאסטר, אולם לא היה זה קידוח מכני. בהודמנות זו יש להזכיר, כי הקידוח הראשון בעולם למטרת הפקת נפט, בוצע בשנת 1859 בוויילצה, ליד הגובר. זמן קצר לאחר מכן נעשו בפנסילבניה שבארצות הברית הקידוחים הרא" שונים. בשנת 1866 ביצע אלברט פאואק קידוח באר באמ" צעות מכונת קיטור בעומק של 250 מטר. בשנת 1884 נהוג בבוריסלב את שיטת הקידוח הקנדית מק גארווי, שהובא לבוריסלב ע"י הפירמה ברגהיים מקנדה. בשיטה זו הש" תמסו עד 1920 בערך, מאז הגיעו בקידוחי בארות עד

אנושה הובילה לוינת ועוד לפני שהרופאים בוינה הסמיקו להתחיל לספל בה היא נפטרה. אנו רשמים את הדברים האלה תוך הוקרה והכרה לאחת מבנותיה המהוללות של יהדות דרווהוביץ—בוריסלב. למוכרת נצה לשפמה. עלינו להזכיר פה במיוחד את הפירסה "Urzycka Spółka" שידעה להעסיק במפעלה אשר באוריטש אך ורק פועלים יהודים במקצועות שונים: סגנים, נפחים וכו'. הפירסה בנתה בחי מגורים ושיכנה בהם את פועליה וכך נהיתה אוריטש למושבה של פועלים יהודים עם בית כנסת משלהם, מקוה'טהרה, — שחט וכו'. מעשי וועדה מתועבים בוצעו במקום ההוא ע"י הנאצים ימי'ש בשנת 1941. ההולנדי מייטן, בעל נכסי יצירות לשעבר בפרדוור'צה, התחרב עם פרוץ המלחמה לנאצים, ומתוך האיות'קס שפלה ערך ביום בחור אחד — היה זה בחודש יולי'אר גוסט — טבח דמים איום. קרוב ל־150 יהודים נרצחו ביום זה בבת'אחת, ובקבר אחד אחד גדול טמונים הם, אנשי עבודה תמימים ושקדנים, גברים, נשים וילדים. נבצר מאתנו למנות את כל קדושינו בשמותיהם, אך ייזכר'נא כאן המוטחים לצורות שלמה נורדליכט וויינבל מינדר, המכר נאם ולחך רוט, משה הלר ואביגדור הלפרן. יהודנא הרב'רים הרשומים כאן למוכרת נצה לנשמות הקדושים הללו, עלינו להזכיר כאן את הפירסה אברהם באקנרוט ושרה'רבקה באקנרוט, שהקימו בסודוויצה מפעלי נפט יפים, שהיו קיימים תחת ניהולם עד לפרוץ המלחמה. בינתיים הופק הנפט מתוך הבורות הקדוחים בכמויות גדולות והולכות. התפוקה נערכת ל־300 ציסטרנות ליום, טוטטאנוביצה ובוריסלב, ואף כל חבל דרווהוביץ, נמצאות כמו על הר געש. יספיק רק ניצוץ אחד — וכל בוריסלאב עלולה לחלוף עם העשן. ביום 17/6 הוכנסו שני גדודי צבא שעלה בידו להסדיר את תפוקת התוצרת בכונן של יצירת מלאי, אך השמחה לא ארכה הרבה זמן. ביום 4 ביוני 1908 סרצה דליקה, כתוצאה מפגיעת ברק, ומגדל הקידוח יחד עם המלאי נשרפו כליל. הדליקה היתה כה עצומה עד כי עמודי העשן והשלהבות היו נראים עד לסמבור. עדי ראיה מתארים את מראה הדליקה כדלקמן:

...ים של אש, עשן ענני'עשן שחורים, מפלי'אור בעלי רפלקסים בהירים וכתמים אדומים'כתומים, על רקע של עננים שחורים, תמרות'אש פתאומיות של נפט בוער — האירו למרחוק על טוטטאנוביצה ועל בוריסלב.

כ־4 שבועות נמשכה הדליקה והיא כובתה בידי יתודי בוריסלאב, שהצליחו להשתלט על האש ע"י שפיכת שקי תול על השלהבות, כשהם לבושים בגדי אובסט. הבאר שבה פגעה האש נוקתה אח"כ, אך התפוקה לא הגיעה שוב לכמויות הקודמות. בשנת 1909 היתה הכמות

וסיסק סתורות עץ לבוריסלב עצים מנוטרים, היקף המכירות שלו גדל מיום ליום והעסק שגשג. האח הצעיר, משה, עסק במסחר החלב. הוא קנה חלב מתאכרים וחובילו לסודוויצה ולבוריסלב. הוא היה מפורסם בשל מידת הייקנות שלו, ועל כך גם כבודו. גם הוא הרחוב פעם בפעם את היקף פעילותו ועשה חיל בעסקיו. הרוח הסחרית הפעימה את שני האחים. הם השליכו מאח'רי גוום את עסקיהם הקודמים והתחילו בשנת 1895 לעסוק בסודוויצה בקידוח מבורות. — ובתוצאות טובות. ההצלחה האירה להם פנים. הם ביצעו קידוחים של כמה בארות בעלות תפוקה גדולה. הם רכשו לעצמם בבוריסלאב שטח אדמה גדול, קדחו בו לאחר זמן קצר את המבורות. נארט'נ'ברג, ידביגה, פיארשטיין 5-1—5 שרייר יעקב, ועוד. לשם זיקוק הנפט הגלמי שלהם קנו את בית הזיקוק שהוחל בבנייתו מאת החברה. אלעזר הירש שטרנ'באך וגולדהאמר', והגדילו אותו עד שהיה נקרא בפי כל, המפעל הגדול.

אחרי כמה שנים הם מכרו את המפעל הגדול יחד עם המבורות בסודוויצה לפירסה "A. G. Nafta". אלעזר נארטנברג הקים בדרוהוביץ בית זיקוק גדול, זה שהיה נקרא אח"כ "A. G. Galicija" ואילו האח משה בנה את בית הזיקוק, יאסל'ר.

מלבד זאת רכשו האחים נארטנברג מאת הנסיכה לר' בוריסקה שטח אדמה של 400 יוך' באוריטש, הגובל עם סודוויצה והקימו עליו מכרה גדול שהצטיין בכדאיותו ובניהולו הטוב. עד לפרוץ המלחמה היה המכרה הזה בידו משפחת נארטנברג. מכרה זה התפתח, בניהולו הטכני של המהנדס יצחק שטיפל, והגיע לממדים של מפעל גדול, בימי טרוץ המלחמה היה למפעל זה מעמד נכבד בתעשיית הנפט. למפעל זה היה מתקן של גאולין משלו וצנורות נפט שהשתרעו עד לחנת הרכבת בבוריסלב.

משה נארטנברג התגורר בדרוהוביץ וכאשר העתיק בראשית המאה העשרים את מקום מגוריו לוינה, הודיע העתון "נויה פרייה פריטה" כי נארטנברג מלך הנפט בא לגור בוינה.

מבין חמשת בניו היה בנו אינגאן ידוע ביותר כחע"ש שיון בממדים מרחיקי לכת.

כשפדובר על משה גרטנברג מן הדין להזכיר גם את אשתו חיה אותיליה. היא היתה בתו של חנוך ריינגבירץ מקרויפיניק נאוי. מעשי הצדקה שלה והתנהגותה כלשו עניים חולים, אלמנות ויתומים היו מפורסמים בכל סביבותיה בדרוהוביץ. היא יסדה את בית החולים היהודי בדרוהוביץ, ולאחרונה — היא יסדה גם את בית היתומים היהודי בדר'הוביץ, אשר את תוכנתו לא וכתה לראות. מסיבת מחלה

המוסקת 2905 ציסטרונות, בשנת 1913 רק כ"6 ציסטרונות.



שטחי האדמה שבסביבות בוריסלב הצטיינו בכמויות עצומות של גאדאדמה שהופק מתוך הבארות יחד עם הפ"קת הנפט. במשך שנים רבות לא נערכה חשיבותו של הגאז. כמויות עצומות ממנו זרמו והתנדפו באוויר ללא כל ניצול. יתר על כן, בהרבה מקרים הביטו על הגאז כעל גורם מפריע בעת עבודת הקידוח והשתלחו רק לסלקו.

בשנים 1916–1937 הגיעה כמות הגאז המופק ל-5,314,000 מ"מ"צ. אם נקח בחשבון את העובדה שעד 1916 זרמו כל כמויות הגאז לאויר ללא ניצול, כי אז מותר לנו להניח שבמשך תקופת-זמן זו הופקו בבוריסלב יותר מ-10 מיליארדים מ"מ"צ של גאז.

ההתחלות של שימוש בגאז היו בסודוניה. בשנים 1897–1896. כשהודסון במקרה שבקרבת בוח'מלאכה לה"ת בת הודגג היה נמצא בור קידוח פתוח שאיגו מסיק כבר נפט, היו סוהמים את לוח הבור במישי של עץ, נוקבים נקב קטן בן 1" בתוך פק עץ זה ודרך נקב זה הכניסו צנור דק שהיה נמשך עד לידו. באופן פרימיטיבי נוצל הגאז כחומר דלק. כמויות הגאז שזרמו מתוך בורות הקידוח לא היו נמדדים. על הגאז הביטו כעל איזו תוצרת-לווי נטולת ערך כלשהו. כשהיה שם נפט, העדיפו לנצל את הנפט כחומר-ההסקה. כי בעד הגאז הרי צריך היה לשלם. וברוך זו בובבו כמויות גדולות של שטחי אדמה.

במשך הזמן התחילו גם בבורסלב-טוטאנוביצה לנצל את גאז האדמה לפי אותם הנסיגות שנעשו בזמנם בסבד"ניצה. נמצאו מיד קבלנים שהניחו צנורות לשם הובלת הגאז לבורות קידוח שונים. בשדה-פעולה זה עבדו הרמן דיינסטאג ומטל פומרנץ. התשלום בעד אספקת הגאז היה לא לפי כמות הגאז, כי אם לפי דדו-הקיסור. שכן כמויות הגאז לא היו נמדדות. כאמור, רק בשנת 1910 התחיל האינגינר יואכים האומן למדוד את הגאז. מכשירי העבר דה היו פרימיטיביים וגם לא מדויקים. יואכים האומן השתמש באנמוסטור, שהראה רק נתונים של אוריינטציה. כעבור זמן לא רב באו לידי הכרה כי שיטת הפקת הגאז שנוכרה למעלה משפיעה לרעה על שיעור הפיקת הנפט. שכן עקב החתך ברוחבו של הצינור המיועד להפקת הגז מצטמצם שיעור מהירותה של זרימת הנפט. משום כך סילקו את מרישי העץ מבורות הקידוח. אכן, עלתה התפרקת של בורות הקידוח. אבל בעת ובעונה אחת ירדו לטמיון כמויות עצומות של גאז, ללא ניצול כלשהו. החבר בוות זו של הגאז באויר השפעתה רעה על אורך תקופת קיומו של בור הקידוח. שכן ע"י מתמעט הלחץ שבמעבה האדמה ואין הוא דוחף במידה הראייה את הנפט לתוך הבור

באותו הזמן נקדחו בטוטאנוביצה הרבה מפעלי נפט לגאז. הגאז הבלתי מנוצל התנדף באויר. ברור כי מזה הורעל האויר. קרו מקרים לאין ספור של הרעלה בין הפועלים.



להתחלת הפקת גאזולין מהגאז גרם מימצא הגאזולין במכרה של הדיי פריינד בבוריסלב. מעל לטאנק של עץ היתה חבית שבקרקעיתה היה חור, ואשר לתוכו הוכי נס פי צינור שהוביל את הגאז מתוך המכרה של הדיי פריינד. מתוך החבית זרמו מעל הצינור מים קרים והם השפכו את הגאז שבצינור לגאזולין. הגאזולין הופק בדרך זו זרם מתוך הצינור אל תוך החביות, שהיו מצוידות במגירה הרטטית, ושעמדו במקום שכבעת ובעונה אחת מצטברים והולכים המים אשר בטאנק שמתחת לצינור.

ההליך פרימיטיבי זה הביא לידי הפקת גאזולין בשר טת העיבוי. כבר בשנת 1917 הוקם ע"י המהנדס וורסטפל מעל למפעל הנפט של דמבובסקי שבטוטאנוביצה מפעל גאזולין גדול לפי שיטת העיבוי. ייצור הגאזולין לפי השיטה הזאת יכול היה להתקיים רק בגאז בעל תכולה מעושה של אויר. הגאז בבוריסלב הכיל הרבה אויר. לכן לא התאימה שיטה זו לגאז זה. בשנת 1920 רשם המהנדס ארי טור לאנדס פאטנט על שיטת עבודה בתהליכי הספיגה ע"י פחם אקטיבי, המהווים בסיס לתעשיית הגאזולין. שיטה שהצליחה להתקבל במהירות והתפתחה באופן מזורז. המהנדס לאנדס נהיה איפוא ליוצרה של תעשייה גדולה. המהנדס לאנדס, שגולד בבוריסלב, הושמד ע"י הגאז צים בשנת 1941. יחד עם אשתו מבית הייסברג בדרוהוביץ. הוא היה יוצר תעשייה שהביאה לידי הרבה אושר. מכמות של 1 מ"מ"צ גאז הופקו 235 גרם גאזולין. לפי הרכב הגאז באוריץ' — 600 גרם.

בכל ההתפתחויות שתוארו לעיל לקחו היהודים חלק חשוב. בין כתעשיינים ובין כעובדים סכניים ואדמיניסטרטיביים. מבין התעשיינים בבוריסלב יש להזכיר את היה: משה איציק קורנהאבר, שהקים מפעלים בפוטוק, ליסה שוצמן ובניו מוריץ וליאון. מלבד סכרומיו שלו הוא גם יסד בשנות העשרים את הפירמה "Kela-Mela". עם פרוץ המלחמה הוא נסחב ע"י הרוסים לסיביר, ואחר סיום המלחמה חזר לפולין כשהוא שבור ורצוף, ומת גיבל של זקנה מוסלגת בעוני ובכדידות בדאנציג. בנו ליאון, שהיה הנשיא הראשון של ועד הקהלה בבוריסלב. נסחב אף הוא לסיביר ומת שם כבן-ערובה רוסי.

הרטן בלון היה תעשיין ממדרגה גבוהה, אשר לו יש ליחס את תגלית של מאראשניצה. דוד פאנטו היה מייסד הפירמה.

להכיר אותו מרחוק. בדרך כלל היו אלה יהודים קשישים, עבדקנים, שבניהם משומנים חדוריו נפט, אסל ושני דליים על שכמו ומסאסא העשוי קני"סוף בידו. במסאסא הזה גרף האספן את הנפט אל תוך הדלי. הנפט היה נמכר בכמויות קטנות והשתמשו בו לאחר גיקוף ע"י חימום מפסולת וממים. עבודת הגיקוף הזה היוו ג'יכ עיסוק מיוחד. כאשר מבעלי עבודה זו יש להוכיח את שמואל גארשונקל, ה...אס פנים" ועושי הגיקוף ראו ברכה בעמלם ומצאו ג.מקצועם את פרנסתם ברוח.

ברוח, כי בפעילות תעשייתית ומסחרית בהיקף עצום כזה, כפי שתוארו זאת לעיל, היו כמויות גדולות של גורל סאות ברזל ופסולה, או, כפי שזה היה נקרא, — ברזל ישן, גם זה היווה ענין להתעסקות. הברזל הישן נאסף ע"י יתר דים ונמכר לסוחר גרוסאות ברזל. הפורסטים מבין אלה היו: אייזיק רוטנברג, המבנה „מלאך", יוסף הירשברק וברמן.

עם התרבות מספר המכרות בבוריסלב, וביחוד בסוד טאנוביצה, העמדה בוריסלב בפני בעיה חדשה. לכמויות כה עצומות של נפט גלמי לא היו מקומות שיווק. כושר ייצורם של בת"הוויקוק הקיימים לא היה מתאים ומתושב לכמויות אלה. מלבד זאת לא היה בשביל כמויות אלה כל אפשרות של איחסון.

נוסד איטוא מפעל חדש — חברת האחסנה „סטרוליאה", אשר הקימה מבנים בשטחי אדמה נרחבים בשביל מחסנים ליד תחנת הרכבת. למפעלים הגדולים כגון „קארפאטי", „גליציה", „Urzyńska Spółka gaz ziemnych" ועוד, היו מחסני מלאי משלהם ובהיקף נרחב (1000 ציסטרנות ועוד יותר מזה). מכרות קטנים איחסנו את הנפט שלהם אצל „סטרוליאה" נגד תשלום ב.נאטורה, כלומר תמורת נפט גלמי. הוקמו תחנות שאיבה שהובילו את הנפט באמצעות צנורות ל.סטרוליאה. וכך נולדה שיטת פעולה חדשה של מ ע ב י ר י נפט ושל מ ק ב ל י נפט. גם בשטח זה היו פעילים הרבה יהודים.

הכמויות הגדולות של תפוקת המכרות גרמו לירידת מחירי הנפט. הממשלה כבר חשבה להתחיל להשתמש בנפט להסקת הקטרים, ואז הופיע הדי"ר וואסרברג, עורך־דין מלבוב, ויסד את איגוד יצרני הנפט. ער"ד זה שילם ליצרנים כמסרעה בעד נפט גלמי סכומי כסף בשיעור של 5 כתריום בעד כל מטר־צנננה. התמורה, הנשט אחסון במחסני המלאי, גם הממשלה באה לעזרת היצרנים עם הקמת בית הוויקוק הגדול „פולמיך". התוצאה מפעולות אלה השפיעה לטובת: מחירי הנפט הגלמי התחילו לעלות והגיעו בשנות 14—1910 עד ל־1000 כתריום בעד מטר צנננה. גם ב.סטרוליאה וגם ב.פולמיך היו מועסקים

מלבד בעלי תעשייה הגדולים האלה היו עוד הרבה יהודים בעלי מפעלים קטנים, כגון מנדלסון, מפעל בר ריסלאבסקי, מקס שטרן ועוד הרבה אחרים. ברגוויים הביא לבוריסלב את מק"גארביי מקאנאדה ויסד את הפירמה „ברווייס"מק"גארביי". לו יש ליחס את הנהגת השיטה הקאנאדית בקידוח המכרות.

מבין העובדים הטכניים יש להוכיח את מהנדס י. בלוך, מהנדס ליפח, מהנדס קסלר, מהנדס לאנדס, מהנדס וולפסטאהל, — כולם הומשדו ע"י הנאצים.

הרבה הרבה יהודים עבדו כמפקחים במכרות שונות. הם היו למעשה מנהלי המפעלים, אם כי כלפי לשכת"המכ"רות הממשלתית הופיעו כמנהלי המפעלים אנשים אחרים שתמנו לשם כך במיוחד.

בשירות האדמיניסטרטיבי שימשו עפ"ר יהודים. בשר רה הראשונה יש להוכיח את משה פרוינד, מנהל הפירמה הגדולה ביותר „Malopolska Spółka Akeyjna"

גדול היה מספר הפועלים היהודים, שהיו מועסקים במפעלי הנפט בבוריסלב, אם כעובדי קידוח מאומנים, או כעוזרים בעבודת הקידוח וביחוד כמסיקים מנוסים. את התצרוכת במצרכים ובמכשירי קידוח וחלקיהם מילאו מפעלי מסחר יהודיים ובתי"מלאכה. מאלה יש לה"כיר כגון את בית המלאכה „גאול את כף", מ. רינגלר, ש. פליסטר ועוד, שייצרו מכשירי קידוח מדרגה גבוהה.

מבין בתי המסחר יש להוכיח את אייפרמן, זיסן אליהו קלינגהוסר, הפירמה D.T.H. (הבעלים: שפיצמן וויילר). להעמדת מכונת הקידוח ומכשירי הקידוח לרש"ד הם של בעלי המכרות ולמקומות הקידוח דאגו הסוכנים ישראל הורשובסקי ויוסף שטר, שרצחו ע"י הנאצים בוסן ה.אקציה" השלישית בשנת 1942.

את התצרוכת בחמרי בנין מילאו המנסרות הרטן רוט, האחיים קרייצברג וויינבל רייטר. הרטן רוט היה גם קבלן לבנייה, הוא היה מסוגל להקים מגדל קידוח במשך 24 שעות. כשבמגדל קידוח פרצה דליקה והאש התחילה להת"לקח, היה רוט הראשון במקום כדי שמיד עם תום עבודת כיבוי האש יוכל להתחיל בהקמת המגדל מחדש.

הנפט היה נובע מתוך המכרות בכמויות עצומות, עד שאי אפשר היה לאסוף את כולו והוא השתקף חורם לתוך כל בוב וגור. היהודים הם ששינו בזה את פני הדברים, והביאו לידי איסוף מלא של כל הגולמים האלה. התהוותה אף „שכבה" מיוחדת של אנשים שעסקו באיסוף הנפט הזה. המשתתף להם נקרא בגלל זה בשם lepak כלומר: "תפ"סן" — אסוף" מהמלה הפולנית łapać והוא היה לתופעה מיוחדת בבוריסלב. אפשר היה

שום מסמכים. מטרנתו היא להשאיר תמונה כלשהי על בוריסלב. מי שנשאר בחיים, אחרי שעברו עליו ימי האימים של הוואנדאליזם הנורא, הוא ייוכר בבוריסלב שלנו ואז דאי דמעה תכסה עינו בשעת קריאת שורות אלה. ישמסר נא שורות אלה למזכרת נצח ליהודים אלה, שהיו ופעלו בבוריסלב, והוא נשמטם צרורה בצרור החיים.

הרבה יהודים, ומהם אף בתפקידים מינהליים של הצמרת, הנה כי כן, היה בכוונתנו למסור סקירה על התפתחות תעשיית הנפט בבוריסלב, על חלקם של יהודי בוריסלב בתעשייה זו, על חיותם ומותם במקומן של כמה עשרות שנים. לא הכל ניתן היה לרשום ולמסור, שכן עברו כבר למעלה מעשר שנים מאז עזבתי את בוריסלב ואין בידינו

בוריסלב עיר הנפט

מאת יוסף קיטאי

בוריסלב בנוסו בכעסו ובכיסו. יהודי בוריסלב ידע איך לחיות, איך לבלות טוב, בעיר, מדרכות, מגרשים, הכבישים היה תמיד טיט ובוץ, ליכלוך אבל כסף היה ומה שלא הספיקו בבית המשיכו בטרסקאוויץ, בקריניצא, זאקופאנו וכו'. הנזיר בשם בוריס לבציק היה תמיד מוכן להרביץ, לתת בשניים בפרט לאלה הנזירים שדחקו רגלם של יהודים, היו המון פועלים בשם מאורים אלה שבאו ממורח גליציה, היו אנטישמים אבל פחדו מהיהודים, במיוחד הכרתי יהודי בוריסלב בכיסם כשנסדה הישיבה בבוריסלב, הכותב השורות האלה, זמיתי לחיות הרבה שנים נושא כלים של הגאון ר' רפאל קיטיגורודסקי, במוצאי שבת הגענו מדרווביץ לבר ריסלב לאסיפת מיסדי הישיבה בבוריסלב. האסיפה היתה בביתו של ר' שעה פוקסברג, ח'יכף הופיעו ר' איויק גליק, לישישטיש, קראמל ברוך, ליבלה קסטנבוים, ברל אינשטיין זה אחיו של ר' יוסף אינשטיין מרמת'גן — השור'ב האמיד שמעו וקלטו חרדי תורה ומילתא דבדיחתא מהגאון ר' רפאל, כמי שחור תכשיטים מוציא כל פעם מה שהוא חדש, באור הבוקר התפורר כל אחד לעסקיו כל אחד לדאגת יום יום אבל במקום החויב כל אחד על סכום הרבה יותר מכפי כוחותיו ובמקום נוסדה הישיבה בעיר בוריסלב התפארת ועוד היום ישנם הרבה אנשים שהושבים להם זכות וכבוד שזכו ללמד ולקבל חינוך אצל הגאון.

המקום היחיד בעולם שבו היה הנפט במשך הרבה שנים מפעל של היוזמה, כשרון המעשה, ההון ועמל הכפיים של היהודים, הוא העיר בוריסלב היושבת כעת בקצה המערבי של הרובליקה הסובאטית אוקראינה לרגלי הקשת החיצונית של הרי הקארפטים מדרום לעיר הפלך דרוווביץ, בשנות 1772–1918 נכללה בוריסלב באוסטריה בארץ גליציה, זמן רב עד פיתוח תעשיית הנפט ברומניה היתה בוריסלב מרכז הנפט הגדול ביותר באירופה, אכרי'ך רק בפולין — מרכז זה יצרו ופיתחו יהודים — בבוריסלב נבע הנפט על פני השטח וגם נמצא שם דונג'אימט או פא' רשינה טבעית לתעשיית גרות, היהודים היו הראשונים שויק' קו נפט גלמי והוציאו ממנו שמן למאור, המצאת זו הביאה עושר ושפע של פרגסה לאלפי יהודים והקימה גדוד של אלפים פרוליטרניים יהודיים עובדים קשה כרגיל בתקופה הראשונה של צמיחת הון תעשייתי גדול, מבעלי המכרות הנפט היה בוריסלב, משה גרטנברג שבחלקת שדהו הקטנה נמצא הנפט בשפע.

בעיירות ובכפרים שלרגלי הקארפטים היו בימים אהם יהודים בעלי תורה ועבודה אשר בימות החול עבדו עבודה לא פחות קשה מזו של האיכרים האוקראינים ובשבת, בלבשם את מצנפת השבת ואדרת השבת היו חסידים מוב' הקים בעלי תורה ומילי דחסידותא כאלה הכרתי הרבה בילדותי, במשך השנים שגרתו במכודניצה הכרתי יהודי